



JULI PERETÓ,
VICE-RECTOR D'INVESTIGACIÓ

«És un moment
de bones perspectives»

Juli Peretó, doctor en Ciències Químiques i professor titular de l'Àrea de Bioquímica i Biologia Molecular de la Universitat de València, ocupa des de fa més de mig any el càrrec de vice-rector d'Investigació, acompanyant el rector Pedro Ruiz en la seua legislatura. Un dels objectius prioritaris que el vice-rectorat s'ha marcat per al present quadrienni i com a línia constant d'actuació, s'ajusta al doble vessant de mantenir el suport als grups de recerca ja consolidats i amb repercussió exterior, i, alhora, incentivar nous grups a participar en convocatòries externes, tot dedicant un interès especial a aquells sectors relacionats amb les Ciències Socials i Jurídiques i amb les Humanitats, àrees que, tradicionalment, han defugit d'optar a aquest tipus de programes. Però —com no deixa de remarcar Peretó— és necessari esperar aquests grups a cercar inversions fora de la Universitat no solament per optimitzar recursos propis, sinó també, i especialment, per aconseguir un reconeixement a través d'avaluacions externes, que confirmen la viabilitat i l'interès d'un projecte. D'altra banda, posar en funcionament una xarxa d'instituts propis i concertats, i potenciar la comunicació entre la Universitat i l'empresa privada, són accions —bastant harmonitzades amb les polítiques científiques autonòmica, central i europea— que denoten un interès reiterat per pujar algun esglaó cap a l'equiparament amb l'actual progrés científic i tecnològic europeu.

—De quina manera s'ha de plantejar la Universitat aquest incentiu per a nous grups? Quines són les accions concretes per a assolir una participació més gran en projectes finançats per altres institucions?

—Després de fer una anàlisi de la distribució de recursos propis del vice-rectorat, la comissió d'investigació va proposar —i això ja ho ha aprovat la Junta de Govern— una modificació de les convocatòries de projectes precompetitius que fa la Universitat. Aquests s'han redefinit de tal manera que només van adreçats a aquells que no hagen rebut finançament extern anteriorment. Es tracta sobretot d'oferir un banc de proves als grups que no han competit mai. Un banc de proves a través del qual, si són avaluats positivament, podran adquirir una seguretat i una garantia de qualitat que els obrirà la possibilitat de competir amb èxit pels recursos externs. Perquè la novetat que hem introduït ací és que, per primera vegada en la història de la Universitat, aquestes propostes passaran per l'avaluació externa de l'ANEP (*Agència Nacional d'Avaluació i Prospectiva*), i si la Universitat subvenciona el projecte amb un finançament respectable per a un any, l'equip haurà d'adquirir el compromís escrit d'optar després a d'altres convocatòries, com les del Pla Nacional o les de la Conselleria, per tal que aquest treball, considerat en principi vàlid, pugua passar a fases més avançades i tinga una continuïtat. Aquesta és una de les diferents modificacions que hem fet, conduïdes totes, com ja he dit, a incrementar el nivell de participació i d'èxit en convocatòries competitives.

—Tot això sembla molt pensat i coordinat. Un objectiu clar de convertir el suport a la investigació en alguna cosa més que simples ajudes disperses; en inversions no sols econòmiques sinó més dirigides i concentrades a obtenir una recerca universitària millor i més competitiva. Però no hi ha molts departaments que encara pateixen els mateixos problemes que abans de manca d'equipament i de tècnics?

—Només cal mirar deu anys enrere per adonar-se que, quant a equipa-

ment científic, la Universitat ha millorat significativament. N'hi ha possibilitats suficients del Ministeri i de la Conselleria per anar cobrint les necessitats més importants. La Universitat està ben dotada de grans equips, perquè aquestes convocatòries van a reforçar principalment grans infraestructures, tot i que també faciliten l'actualització dels fons bibliogràfics. És clar que en algunes àrees no és suficient, sobretot pel que fa a equipament més barat. Aleshores, sí que



hem adaptat una convocatòria pròpia d'infraestructura, per a equipament d'un cost econòmic relativament modest, que no existia abans.

El problema de personal de suport és greu a la Universitat i encara s'ha de buscar la manera d'iniciar vies de solució. Una d'elles seria que la Conselleria es decidira a aplicar estrictament el Pla de Finançament, on es preveu aquesta possibilitat. Però, en tot cas, això afectaria més els instituts que no els departaments. No veig a prop la possibilitat que els departaments es puguin dotar de personal tècnic, quan estem encara en vies de solucionar els gravíssims problemes de personal administratiu que pateixen molts departaments. És qüestió de prioritats.

—En poc temps, la Universitat de València està adquirint un volum considerable d'instituts propis i con-

certats. D'una banda, el Pla de Finançament Plurianual parla de la potenciació d'una xarxa d'instituts. D'altra banda, el Pla Valencià de la Ciència i Tecnologia (PVCIT) demana una més gran imbricació del CSIC. La Universitat, que fa poc més d'un any només tenia —o participava en— quatre o cinc instituts, de sobte té a la vista, entre propis i concertats, més d'una dotzena...

—I la llista encara no està tancada. El que ara es fa és renovar un interès que ja existia a la Universitat de tenir una xarxa d'instituts com a estructura horitzontal que afecta diversos departaments, tal i com queda reflectit als nostres estatuts. Tenim, d'una banda, l'organització acadèmica de titulacions, que són els centres. Volem tenir també un equivalent per a la programació de la investigació, amb projectes científics interdisciplinars i ben definits —que és el que, de fet, han de ser els instituts universitaris— i que, eventualment, poden tenir col·laboració del CSIC o d'alguna altra institució, com ara la Generalitat Valenciana. Un objectiu important dins la legislatura de Pedro Ruiz seria la consolidació d'aquesta xarxa d'instituts.

—Però, a què és deguda aquesta eclosió?

—Ací hi ha més d'un factor. En primer lloc, el Pla de Finançament Plurianual té un apartat concret de finançament finalista de la investigació a través dels d'instituts. De fet, ara han arribat uns 14 milions de pesetes a una sèrie d'instituts de la Universitat, que han constituït un ajut genèric com a demostració que l'objectiu és promoure la investigació en aquest marc. Però després seran convocatòries competitives i els nostres instituts hauran de competir amb els de la resta d'universitats del País Valencià. Per tal d'atendre aquesta possibilitat, la Universitat ha de posar en condicions una xarxa mínima d'instituts ubicats en les diferents àrees. D'altra banda, el pla d'actuació

del CSIC durant els propers anys remarca la potenciació de la col·laboració amb les universitats i, així mateix, s'hi detecta una bona disposició d'aquest organisme de respondre a la demanda política, formulada per la Generalitat, en el sentit d'incrementar la presència del CSIC ací, la qual cosa crec que ha de significar crear nous instituts en aquesta zona. Ja hi ha en marxa aquestes iniciatives, i la Universitat de València, que abraça el ventall més ample de disciplines de totes les universitats valencianes, no pot perdre i no perdrà aquest tren. De fet, en aquest moment estem en disposició d'entrar com a socis en dos instituts més del CSIC a València: el de Desertificació i el de Biomedicina. També es pensa ja en les característiques d'un futur Institut d'Humanitats.

—Per què creu que el CSIC no s'ha implicat abans en els projectes del País Valencià?

—Hi ha raons històriques d'una visió centralista en un pla molt dur. En això tampoc no som diferents a altres comunitats autònomes. Però el ben cert és que catalans i andalusos ja s'han posat en marxa fa temps i porten una bona dinàmica de creació d'instituts.

—I per què es produeix aquest canvi, diguem-ne, de disposició?

—En realitat, tardarem 5 o 10 anys fins saber en què queda aquesta voluntat d'augmentar la presència del CSIC al País Valencià. Però és evident que el CSIC fa una política de neteja interna, en la mesura que s'han anat tancant alguns instituts que no tenien sentit ja en aquesta època o que no produïen el que s'esperava. Una política que es compensa amb una altra d'obrir-ne de nous. Si detectem interessos concrets, ací a València és molt il·lustratiu el cas de l'Institut de Desertificació, perquè es tracta de grups de recerca de la Universitat i del CSIC que ja treballaven des de fa molts anys junts i als quals s'havia de donar ja una carta de naturalesa. A

partir d'ara tindran una “massa crítica” suficient per a ser un institut, comptar amb més recursos i tenir una presència, no sols ja dins l'àmbit del País Valencià —on l'estudi de les conseqüències dels incendis forestals és, òbviament, important—, sinó que podrà arribar a ser un centre de referència europeu, treballant amb programes de prioritat internacional.

—Tornant a la Universitat, la creació d'aquesta xarxa d'instituts podria pal·liar el problema de la massificació als departaments? Amb un volum

“Volem fer possible la consolidació d'una xarxa d'instituts, com a projectes científics interdisciplinars i ben definits”

notable d'instituts d'investigació, se suposa que molts PDI passaran a treballar físicament fora dels centres universitaris...

—Sí, perquè un institut ha d'assolir una identitat pròpia, com a edifici i com a projecte científic interdisciplinari, i per això ha de tenir un lloc físic diferenciat del que és un departament. El fet que molts PDI que ara treballen als departaments acaben traslladant-se als instituts pot alliberar espais als departaments. D'aquesta manera, el nou Campus dels Tarongers alliberarà espais a Blasco Ibáñez. Després tenim tot el projecte del campus d'investigació de Paterna, on hi ha previst construir un nou edifici per a l'IFIC, i on també hi haurà un espai per a instituts com ara el de Robòtica o el de Ciències dels Materials. Allà s'ha construït també el nou Institut d'Agroquímica i Tecnologia dels Aliments (IATA) del CSIC, on la Universitat de València té, en gestació, el projecte d'entrar-hi; un projecte, d'altra banda, molt interessant perquè, sens dubte, serà un dels centres

de Tecnologia d'Aliments millor dotats d'Europa. I es troba a Paterna, en terrenys de la Universitat i a escassa distància de la Facultat de Farmàcia, que atorga la Llicenciatura de Ciència i Tecnologia d'Aliments.

—Amb tota aquesta infraestructura, creu que canviarà el fet que molts investigadors se'n vagen fora a treballar? Hi haurà, potser, una *rentrée* de “cervells fugats”?

—Sempre hi haurà la necessitat de sortir fora, de mantenir lligams, com més abundants millor, amb universitats i centres de recerca sobretot europeus. De fet, també m'agradaria mantenir, si no augmentar, el nostre nivell de participació en projectes europeus. De tota manera, el cas de l'Institut de Biomedicina, per exemple, en part està pensat en funció de gent, alguns fins i tot valencians, que des de fa anys treballen a l'exterior i que podrien tenir ací un lloc d'aterratge, fet que incrementaria netament la presència d'investigadors al País Valencià.

—Parlem de tecnologia. La imbricació de l'empresa privada i la transferència de resultats d'investigació són, a hores d'ara, factors essencials per al desenvolupament científic-tecnològic d'un país. Els responsables del Pla Tecnològic de la Conselleria d'Indústria —sembla que els únics que han intentat atraure el sector privat valencià en aquest sentit— han comentat en alguna ocasió la impotència que els produeix no trobar la fórmula per a conscienciar l'empresa de la importància que té la seua participació en els projectes de Recerca i Desenvolupament. Per què passa això en comunitats autònomes com la nostra i no al País Basc o a Catalunya, que executen en el sector privat despeses en R+D equiparables als EUA, Japó i Alemanya? Vosté ho entén?

—Jo crec que hi influeix la naturalesa del teixit industrial del País Valencià, perquè el conformen

***“No es pot viure d’esque-
nes a les necessitats del
carrer o d’un teixit
industrial”***



empreses molt petites que, en general tenen poques possibilitats d'imbricar-se en projectes d'R+D. Ací, per exemple, d'indústria farmacèutica o biotecnològica no n'hi ha; i això mou molts diners en investigació. Ací tenim un fum de petites empreses i algunes d'elles, amb molta il·lusió o força de voluntat, poden encarrilar-se en un projecte d'aquest, però la immensa majoria ho tenen molt complicat. Això sempre funcionarà, sobretot, pels contactes concrets sobre problemes con-

crets d'un departament, d'un investigador, d'un institut o d'una empresa concreta que necessita d'alguna cosa. La clau és tenir instruments que catalitzen aquests contactes, que els faciliten. Nosaltres ja hi treballem, però, és clar, els resultats no poden venir immediatament. Quants anys fa que funciona el Parc Tecnològic? Quants anys fa que la Universitat té OTRI? Molt pocs, relativament. Ens trobem enmig d'un procés. Fa pocs anys que estem en aquesta dinàmica i, per tant, els resultats són els que són, tot i que la nostra universitat obté millors resultats dins del Pla Tecnològic que les altres. Si no hi ha més empreses pot ser pel tipus d'empresa que tenim en aquesta zona, o també per la inexperiència en conjunt de la mateixa universitat i dels centres de recerca.

—Però això té solució?

—Sí, és clar que sí, perquè el coneixement mutu va en augment. I té solució si la Universitat s'involucra en projectes i línies d'investigació amb aplicacions més òbvies. Això serà possible, d'una banda, amb un component d'espontaneïtat per part de l'investigador, i d'altra, si la Universitat posa els mitjans per a facilitar-ho.

—Aquest incentiu de potenciar la investigació aplicada, no se n'ix un poc de les línies tradicionals de la Universitat de València?

—No es tracta de potenciar-la o no, sinó de reconèixer que és necessari que hi haja interessos no sols en el desenvolupament de ciència bàsica, que és imprescindible i a la qual seria suïcida renunciar. Però tampoc es pot viure d'esquesnes a les necessitats del carrer o d'un teixit industrial. No es pot deixar de banda que a la Universitat de València no hi haja massa grups que tinguen també una atenció per l'aplicabilitat. No és incompatible una cosa amb l'altra. De fet, ja hi ha alguns grups, i molt bons, que tenen la

mirada posada en l'aplicació. El que passa és que, només el fet de dir-li “Literària”, ja és prou per a no fer-se una idea que ací hi ha enginyeries i treballs tecnològicament rellevants. A banda de tot l'aspecte social, jurídic i humanista que caracteritza la Universitat de València, s'han d'aprofitar les connexions amb les empreses, conèixer-ne les necessitats i també acudir a les accions concretes, tant del Ministeri com de la Generalitat, d'incentivar el contacte entre centres d'investigació, universitats i empreses amb possibilitat d'invertir en recerca i desenvolupament. I això es pot fer utilitzant canals com la xarxa d'OTRI.

—Es pot vendre millor des d'un institut que des d'un departament?

—Jo no sé si es ven millor. Bé, la venda pot ser diferent. Millor en el sentit que es pot presentar un projecte més coherent i interdisciplinar. Sí, potser podria donar una visió més àmplia o més diversificada...

—S'aventuraria vostè a pronosticar l'evolució de la recerca científica de la Universitat de València?

—Això depén d'uns condicionaments externs marcats per les línies d'interés establertes en la política científica europea i en particular en l'estatal i en l'autonòmica. És un moment de bones perspectives. Acaba d'iniciar-se el IV Programa Marc Europeu. En 1996 començarà la tercera fase del Pla Nacional d'R+D i s'acaba d'aprovar el PVCIT —instrument de coordinació de totes les accions d'investigació de la Generalitat. Jo crec que aquest és un pas que fa molts anys que s'hauria d'haver fet. Arriba una mica tard, però ha arribat. I si sabem aprofitar els recursos podrem no sols mantenir el nivell, sinó també augmentar i diversificar la competitivitat dels nostres grups de recerca.

Olga Dénia